07/03/2020

Μητρ. Φαναρίου κ. Αγαθαγγέλου: Θεολογικό Σχόλιο στην Κυριακή της Ορθοδοξίας

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

Κάθε χρόνο, κατ' αυτήν την ημέρα της εορτής της Ορθοδοξίας καλούμεθα να κηρύξωμε, να απολογηθούμε για την πίστη μας, τη ζωή μας, την ταυτότητά μας και την ελπίδα μας.

Στη σημερινή ημέρα, που είναι η γιορτή της εικόνας και η γιορτή της εικόνας είναι η γιορτή του ανθρώπου, εικόνας του Θεού, έχουμε να μαρτυρήσουμε περί της Εκκλησίας ως πασχαλίου κοινότητος, πορευομένης προς το οριστικό πάσχα, περί της Εκκλησίας ως Ευαγγελικής και Ευχαριστιακής Κοινότητας, που αναλαμβάνει στην προσευχή της ολόκληρη την ανθρωπότητα και την προσκαλεί να λάβει μέρος στην τριαδική αγάπη. Οφείλουμε να μαρτυρήσουμε για την πνευματική σημασία της γης και του κάλλους, για τον άνθρωπο σαν υπέρβαση και κοινωνία, χαραγμένης με την εικόνα του Θεού για την κλήση του, τη σπίθα, την πνοή που τον αρπάζει από αυτόν τον κόσμο και του δίνει την δύναμη να τον μεταμορφώσει. Έχουμε να μαρτυρήσουμε ότι ο Θεός είναι η ελευθερία, η χαρά και η ζωή του ανθρώπου και ότι ο άνθρωπος μπορεί να τον γνωρίσει με μία αδιαχώριστη από την αγάπη γνώση, ενώνοντας το πνεύμα του και την καρδιά του και ευρίσκοντας την καρδιά του στον Χριστό, "καρδιά της Εκκλησίας", όπως έλεγε ο άγιος Νικόλαος

Καβάσιλας.

Το μυστήριο της Εκκλησίας

Όταν γίνεται λόγος για την Ορθοδοξία, γίνεται λόγος για το πολυτιμώτερο της πίστης και της ελπίδας, την Εκκλησία, αλλά είναι δυνατό να οριστή ή να περιγραφή αυτό που μετέχει στο μυστήριο του Θεού στη θεία ζωή, σ' αυτήν την ανεξάντλητη ζωή του Θεού που γεμίζει την ανθρώπινη ύπαρξή μας και μέσα στην αμαρτία μας και μέσα στην πτώση μας; Πώς θα μπορούσε να μιλήσει κανείς για την Εκκλησία, η οποία εργάζεται αδιάκοπα για να αναγάγει τον άνθρωπο στην προσωπική του και εκκλησιαστική του ζωή στα σκαλοπάτια της θέωσης;

Η Εκκλησία είναι σώμα Χριστού, η εν Αγίῳ Πνεύματι ένωση και ενότητα των πιστών στην θεωμένη -δοξασμένη ανθρωπότητα του Χριστού. Χριστός και Εκκλησία είναι ενότητα αδιάσπαστη και ασύγχυτη. Είναι, κατά τον Ι. Χρυσόστομο, "γένος ἕνα, Θεοῦ καί ἀνθρώπων". Ο Χριστός είναι ο "ἐκκλησιαστής μας", γιατί μάς συνάγει στο Πανάγιο σώμα Του αλλά και η Εκκλησία μας, γιατί γίνεται ο πνευματικός τόπος της συνάξεώς μας. Να γιατί δεν μπορεί να υπάρξει ποτέ χωρίς τον αληθινό Χριστό Εκκλησία, ούτε πάλι να στηριχθεί σε καμμιά ιδεολογία, έστω λεγομένη "Χριστιανική". Γιατί είναι αδιάσπαστα συνυφασμένη με το πρόσωπο του Θεού Λόγου, του Σαρκωμένου Λόγου του Θεού, του Σωτήρος Χριστού. Η Εκκλησία είναι ο ίδιος ο Χριστός, ο όλος Χριστός, όχι σώμα Χριστιανών αλλά σώμα Χριστού.

Την χριστοκεντρική αυτή πραγματικότητα της εκκλησιαστικής κοινωνίας εικονίζει και εκφράζει, αλλά και πραγματώνει, μία πράξη λειτουργική, που λαμβάνει χώρα στο τέλος της Θ. Λειτουργίας. Πρόκειται για τη συστολή των Τιμίων Δώρων στο άγιο Ποτήριο. Ο Λειτουργός συστέλλει (συγκεντρώνει) μέσα το άγιο Ποτήριο, ό,τι άλλο υπήρχε στο Δισκάριο εκτός από τον Αμνό, το σώμα του Κυρίου, δηλαδή τη μερίδα της Θεοτόκου, τα τάγματα των Αγγέλων και Αγίων, τα μνημονευθέντα, ζώντα και τεθνεώτα μέλη του Σώματος του Χριστού, που συνεπιτέλεσαν με τον Λειτουργό τη Θεία Λειτουργία. Έτσι η εν Χριστώ κοινωνία των πιστών είναι ήδη συναγμένη μέσα στο άγιο Ποτήριο.

Η καινή κτίση

Η κοινωνία στο όνομα του Ιησού Χριστού διαφοροποιείται αμετάκλητα και οριστικά από κάθε άλλη εγκόσμια κοινωνία. Όλες οι ανθρώπινες κοινωνίες θεμελιώνονται σε ορισμένες ιδεολογικές προϋποθέσεις.

Η κοινωνία του σώματος του Χριστού εισήλθε στον κόσμο σαν καινούργια πραγματικότητα ως "Καινή Κτίσις". Το πρόσωπο του Χριστού το κατ' εξοχήν και μόνο «νέο» που γνώρισε ποτέ ο κόσμος διαφοροποιεί ριζικά τη δική του κοινωνία,

από κάθε ανθρώπινη ομάδα που διεκδικεί το όνομα της κοινωνίας.

Η ένταξη μας όμως στην εν Χριστώ κοινωνία και συνεπώς στην εκκλησιαστική ζωή προϋποθέτει ένα και μοναδικό τρόπο. Είναι απόλυτη ανάγκη η ζωή του Χριστού, η χριστοζωή, σαν νέος τρόπος ύπαρξης, να γίνει και δική μας ζωή. Αυτό πραγματοποιείται, όταν μετά ορισμένη πορεία, φθάσουμε στο σημείο να μη ζούμε πια εμείς, αλλά να ζη μέσα μας ο Χριστός. Όλη αυτή η πορεία στη γλώσσα της Εκκλησίας ονομάζεται πορεία θεώσεως και είναι η ίδια η σωτηρία. Στη ζωή της Εκκλησίας εισέρχεται κανείς για να σωθεί, να θεωθεί. Αν ο στόχος αυτός παραθεωρηθεί τότε αλλοιώνεται η εκκλησιαστική ζωή και έτσι καταντά μία αίρεση που δεν σώζει αλλά οδηγεί στην απώλεια.

Η μεταπτωτική εμπειρία του κόσμου

Η αμαρτία του κόσμου δεν θέλησε να δεχθή τον Χριστό ως κέντρο όλων των γεγονότων. Οι συνέπειες από μία τέτοια αποδοχή που εισχωρούν βαθειά στη ζωή και εγείρουν μεγάλες αξιώσεις αλλοτριώνουν τελικά τον ίδιο τον άνθρωπο κάνοντας τον να λησμονήση τη θεία του καταβολή και τον προορισμό του, ότι ο Θεός στο πρόσωπο του Υιού Του αυτοπαραδόθηκε «ἵνα οἱ ἄνθρωποι ζωήν ἔχωσιν καί περισσόν ἔχωσιν».

Η νεοελληνική μας ζωή που πασχίζει ακόμη για την ιδεολογική της ταυτότητα εμφανίζει την εικόνα μιας κουλτούρας ή ενός νεοουμανισμού στα όρια δήθεν ανώδυνων ιδεολογιών με τις οποίες ζητούμε να ντύσουμε την προσωπική μας και πνευματική μας φτώχεια.

Το σκάνδαλο δεν είναι η άρνηση του Θεού, αλλά ο εγκλεισμός στην ενδοκοσμιότητα του ανθρώπου. Δεν είναι η άρνηση κάθε μεταφυσικής αρχής αλλά η σκοπιμότητα να διασωθεί η κυριαρχία του ανθρώπου στον εξαντλούμενο κόσμο του. Δεν είναι ο λόγος του Σταυρού, αλλά ο λόγος του ανθρώπου που αυτοαναιρείται. Δεν είναι η απαίτηση της υπερβάσεως, αλλά η αυθάδεια και η ανεπάρκεια του ανθρώπου. Δεν είναι η έλλειψη δραστηριότητος, αλλά η πολυπραγμοσύνη μας, η τάση και αναίδειά μας να ασχολούμαστε με όλα και να τα εξηγούμε όλα. Το σκάνδαλο ακόμη δεν είναι πώς μιλούμε για τον άνθρωπο, αλλά πως μιλούμε για να τον αγνοούμε και να τον απορρίπτουμε.

Έτσι στο χώρο της μεταπτωτικής μας εμπειρίας θα πρέπει να μιλούμε για την διαστροφή και το πρόβλημα της ζωής και της ύπαρξης έξω από τη ζωή της Εκκλησίας.

Έτσι το τελικό νόημα της σημερινής μας κρίσης είναι ότι ο κόσμος μέσα στον οποίο πρέπει να ζήσει σήμερα η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν είναι ο κόσμος της, ούτε

ακόμη περισσότερο κάποιος ουδέτερος κόσμος, αλλά ένας κόσμος που την προκαλεί στην ουσία και την ύπαρξή της, ένας κόσμος που προσπαθεί συνειδητά ή ασυνείδητα να τη μετατρέψει και να τη μειώσει.

Το ερώτημα συνεπώς είναι ευνόητο: τι μπορεί να γίνει σήμερα;

Πρώτιστη ανάγκη είναι να βιώνεται η εσχατολογική αυτοσυνειδησία της Ορθοδοξίας και στη σημερινή ιστορική πραγματικότητα. Πώς δηλαδή θα λειτουργήσουμε όλοι μαζί και η εκκλησιαστική μας ζωή, ορθόδοξα μέσα στα σημερινά πολιτικά – πολιτισμικά και κοινωνικά δεδομένα. Αυτή άλλωστε είναι η στάση της Ορθοδοξίας σε κάθε εποχή! Διακρατεί τη συνέχεια της, όχι μέσω κάποιας συνοπτικής διασύνδεσης με το παρελθόν, αλλά παροντοποιώντας την παράδοσή της στο κάθε παρόν, κινούμενη στο δικό της διαρκές παρόν ζωής και μαρτυρίας.

Καμμιά δυνατότητα όμως δυναμικής επιστροφής στην παράδοση της εκκλησιαστικής μας ζωής δεν είναι δυνατή αν δεν ξεκαθαρισθεί πρώτα τι επιδιώκουμε. Αν δεν συνειδητοποιηθεί η κατάστασή μας. Άλλωστε αυτό συμβαίνει πάντα. Χωρίς συνειδητοποίηση της αμαρτίας, η μετάνοια είναι αδύνατη.

Θα μάς πει κάποιος ότι όλα αυτά σαν επισημάνσεις και θεωρία στέκουν. Στην πράξη όμως τι γίνεται; Το πρακτικώτερο είναι η Χάρις του Θεού, η οποία αναπληρώνει και θεραπεύει. Ζητείτε και ευρήσετε. Η ευαγγελική περικοπή που διαβάζεται την Κυριακή της Ορθοδοξίας μάς προσκαλεί και μάς προκαλεί.

«Ἔρχου καί ἴδε». Και αν αυτός ο ερχομός μας είναι πορεία ταπεινή και καθαρή, που θα περνά μέσα από τη λατρευτική και μυστηριακή ζωή της ενορίας μας, της Εκκλησίας μας, τότε θα οδηγηθούμε στην ενότητα φρονήματος και στην εν Χριστώ αύξηση και αναγέννησή μας, ώστε ο καθένας από μας να μπορέσει να πει τούτο τον λόγο, όπως στο σημερινό Ευαγγέλιο ο Ναθαναήλ:

«Ραββί, ἀληθῶς Θεοῦ υἱός εἶ».

Μητρ. Φαναρίου κ. Αγαθαγγέλου: Θεολογικό Σχόλιο στην Κυριακή της Ορθοδοξίας, Εκκλησία: Σώμα Χριστού – ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ